811/09

Den 19. januar 2009 blev i sag nr. 73.987:

xxxx xxxxxxxxxxx xxxxxxxx
xxxxxxxxx xx xxxx
xxxx xxxxxxx

mod

Danica Pension
Parallelvej 17
2800 Lyngby

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Forsikringstageren, der har forsikring med dækning ved tab af erhvervsevne i Danica Pension, klager ved sin advokat over, at selskabet med virkning fra 1/9 2007 har standset bevillingen af helbredsbetingede ydelser samt retten til præmiefritagelse.

Selskabet har standset bevillingen med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettigende grad.

Det fremgår af sagen, at klageren har en livsforsikring, der giver ret til udbetaling af ydelser og præmiefritagelse, hvis den generelle erhvervsevne er nedsat med mindst 2/3.

Klageren, der er født i 1965, er oprindelig uddannet gartner, men er revalideret til pædagog efter flere års sygemelding på grund af bækkenløsning. Efter endt uddannelse i 2003 var hun ansat som vikar på en heldagsskole for børn op til 12 år, der ikke kunne rummes i folkeskolen. Klageren blev første gang sygemeldt fra sit arbejde den 8/11 2004 pga. oplevelser på arbejdspladsen, hvor hun blev slået og sparket af en 7-årig autistisk elev. Hun blev raskmeldt den 9/1 2005 for at gå på uddannelsesorlov i 20 uger og blev herefter sygemeldt igen den 20/6 2005 på grund af psykiske problemer.

Selskabet har bevilget midlertidige ydelser fra karensperiodens udløb den 20/9 2005 til 1/9 2007.

Klageren har ved sin advokat over for nævnet gjort gældende, at selskabet skal anerkende, at hendes erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad. I klageskrivelsen af 21/5 2008 er bl.a. anført:

> "… det er konkluderet, at der ikke er nogen behandlingsmuligheder, og tilstanden må betragtes som varig.
>
> Det ligger under alle omstændigheder fast, at helbredstilstanden ikke er blevet bedre i forløbet efter sygemeldingen, og efter at der er tilkendt klageren præmiefritagelse og løbende ydelse, hvilket bl.a. fremgår af lægekonsulentens konklusion, hvoraf fremgår, at tilstanden er blevet forringet.
>
> Endelig vedlægges udtalelse af 4. oktober 2007 (bilag …) fra M., at det timeantal, som er angivet, ikke svarer til en reel timeindsats på arbejdsmarkedet, men maksimalt 7-9 timer, og at klager således ikke opfyldte kravene til et fleksjob. Der har således været tale om en generel arbejdsafprøvning, hvor alle muligheder har været forsøgt, men uden held.
>
> På baggrund heraf har det været uberettiget fra Danica Pension at afvise løbende dækning af præmiefritagelse, dels fordi tilstanden ikke er forbedret, men snarere forringet efter at klageren blev tilkendt midlertidige ydelser, dels at klageren er blevet diagnosticeret som have pådraget sig et posttraumatisk stresssyndrom - PTSD, dels at det med baggrund i de lægelige oplysninger er grundlag for at fastslå, at klagerens erhvervsevne er reduceret med mere end 2/3, og at en arbejdsprøvning har dokumenteret dette, dels at sagen i det hele ligger på linie med Ankenævnet kendelse nr. 68047 som på væsentlige punkter er at sammenligne med nærværende sag."

Selskabet har i skrivelse af 9/6 2008 til nævnet fastholdt sin afgørelse. Selskabet har som begrundelse anført:

> "Til klagen skal vi anføre, at vi fastholder den trufne afgørelse.
>
> Vores begrundelse for dette er, at Danica Pensions lægekonsulent vurderer, at L.V.A.'s generelle erhvervsevne ikke er nedsat til 1/3 eller derunder, som er betingelsen for bevilling af præmiefritagelse og udbetaling ved tab af erhvervsevne.
>
> Ved vurderingen lægger lægekonsulenten blandt andet vægt på, at der er tale om en kvinde i starten af 40'erne, som har været udsat for en helt forventelig arbejdsmæssig begivenhed i forbindelse med sit arbejde med adfærdsvanskelige og udadreagerende børn. Der er tale om en ressourcestærk og kreativ kvinde, som dog er blevet psykisk skrøbelig. Hukommelse og koncentration angives svækket, men der er ikke påvist personlighedsforstyrrelse eller alvorlig psykisk sygdom.
>
> Behandlingen af en ansøgning om præmiefritagelse og udbetaling ved tab af erhvervsevne deles i praksis op i to kategorier; midlertidig uarbejdsdygtighed og varigt tab af erhvervsevne.

Ved midlertidig uarbejdsdygtighed forstås, at L.V.A. er ude af stand til at passe det arbejde hun har på det tidspunkt, hvor hun sygemeldes. Reglerne om midlertidig uarbejdsdygtighed anvendes i et begrænset tidsrum. Dette er baggrunden for, at vi har bevilget præmiefritagelse og udbetaling ved tab af erhvervsevne i en midlertidig periode, fra karensperiodens udløb den 20. september 2006.

Når L.V.A. fortsat er uarbejdsdygtig, og hendes sygdomstilstand har stabiliseret i et sådant omfang, at den fremtidige erhvervsevne kan vurderes, behandles sagen efter reglerne om længerevarende tab af erhvervsevne.

I modsætning til vurderingen i forbindelse med midlertidigt tab af erhvervsevne er vurderingen ikke længere begrænset til, om L.V.A. kan arbejde som bogholder eller ej. Kort sagt ser vi på, hvad en arbejdsdygtig person med tilsvarende alder, uddannelse m.m., som L.V.A. har, kan tjene. Hvis sygdommen betyder, at hun har mistet mere end 2/3 af denne indtægt, er hun berettiget til udbetaling ved længerevarende erhvervsevnetab.

Om tilkendelse af førtidspension skal det bemærkes, at denne afgørelse er truffet efter reglerne i lov om social pension. I henhold til lov om social pension er det arbejdsevnen, som defineret i denne lov, der skal underkastes en vurdering. Vurderingen af arbejdsevnen i henhold til lov om social pension er ikke sammenfaldende med kravene i forsikringsbetingelserne. Tilkendelse af offentlig førtidspension er derfor ikke afgørende for vores vurdering af L.V.A.'s erhvervsevne i forhold til forsikringsbetingelserne.
…
Det faktum, at L.V.A. er tilkendt offentlig førtidspension kan således ikke sidestilles med en opfyldelse af forsikringsbetingelsernes bestemmelse om generel erhvervsevnenedsættelse til halvdelen eller mindre. Vi kan henvise til Ankenævnets afgørelser i AK 66.586 og AK 66.303.

Af de kommunale sagsakter fremgår det, at L.V.A. er afprøvet på revainstitutionen M. Det fremgår af kommunens opfølgningsnotat fra den 3. juli 2006 (side 12), at L.V.A.'s indsats beskrives i meget positive vendinger. Det anføres, at hun ofte griner og er meget glad for de kreative fag, og det oplyses, at man virkelig kan se, at L.V.A. blomstrer, og at forløbet går rigtig godt. L.V.A. beskrives som en person med gode faglige kompetencer og med specielle interesser inden for det kreative område, og hun klarer faktisk denne del af arbejdsprøvningen med 15 til 18 timer om ugen.

Efterfølgende sker der det, at L.V.A. får det dårligere i forbindelse med et afklaringsforløb, hvor der sigtes mod et praktikforløb i en privat virksomhed, jf. kommunens notat fra den 28. november 2006 (side 7), hvoraf det også fremgår, at L.V.A. øjensynlig har svært ved at arbejde under forhold, hvor hun skal forholde sig til andre mennesker - specielt hvis de taler meget.

På dette tidspunkt vurderer behandlende speciallæge i status til kommunen af den 5. december 2006 (advokatens bilag …), at erhvervsevnen er ubetydelig, og at selv et lille pres forværrer den psykiske tilstand. Afprøvningsinstitutionen er ikke helt enig i denne vurdering, idet man her fra finder, at L.V.A. eventuelt vil kunne varetage et fleksjob, jf. kommunens notat af den 11. december 2006 (side 6).

Det skal fremhæves, at der på dette tidspunkt verserer en uafklaret arbejdsskadeerstatningssag i Arbejdsskadestyrelsen, som i foråret 2007 munder ud i en afgørelse om, at sty-

relsen ikke er enig med psykiater og speciallæge i, at diagnosen er posttraumatisk belastningsreaktion, da påvirkningerne ikke har en exceptionelt katastrofelignende karakter.

Kommunen har ikke forsøgt at jobplacere L.V.A. i hendes gamle erhverv som gartner, hvilket kunne have løst samtlige problemer, som relaterer sig til samarbejdet med andre. Endelig skal det fremhæves, at afprøvningen finder sted under omstændigheder, hvor arbejdsskadesagen er uafklaret. Det er velkendt, at dette påvirker forløbet i negativ retning, men på trods af dette viser den faktiske afprøvning altså et funktionsniveau forenelige med eksempelvis en beskæftigelse inden for gartneriområdet (L.V.A. er tidligere kirkegårdsgartner), hvor den forventede indsats burde kunne overstige halvdelen og i hvert fald 1/3 af det normale. På dette område kunne også L.V.A.'s kreative evner og interesser finde anvendelse.

Der er ikke noget - hverken i beskrivelsen af den psykiske tilstand eller ved den faktiske afprøvning - som taler imod, at L.V.A. skulle kunne bestride en passende hensyntagende beskæftigelse med en indsats, der overstiger 1/3 af det normale. Endelig skal det fremhæves, at det i høj grad kan undre, at de kommunale sagsbehandlere - herunder revainstitutionen - tilsyneladende slet ikke har forholdt sig til den særdeles relevante problemstilling, der handler om, hvordan man forestiller sig en kreativt interesseret borger, der har gennemgået en uddannelse som kunstpædagog, mon reagerer på at blive tilbudt et arbejde i et pakke-/montageværksted? Det kan ikke være fuldstændigt uventet, at pågældende vil reagere negativt på dette.

Ved vores bedømmelse er det alene helbredstilstanden, der skal vurderes, og det er vores opfattelse, at L.V.A. ikke har sandsynliggjort, at erhvervsevnen er nedsat til 1/3 eller derunder.

Tværtimod viser de kommunale sagsakter, at L.V.A.'s egen oplevelse af situationen spiller en stor rolle ved tilkendelsen af pensionen, og at der ikke er foretaget en bred og udtømmende erhvervsmæssig afklaring."

Af erklæring dateret 5/12 2005 fra speciallæge i psykiatri M.F. til Arbejdsskadestyrelsen fremgår bl.a.:

"Det drejer sig om en 40 årig kvinde der har haft en normal opvækst. Har skiftet erhverv på grund af bækkenløsning. Er blevet omskolet til pædagog.
Præmorbid har pt. altid været stærk beskrives som en fighter natur. Pt. har altid været meget humoristisk og har mødt verden ærlig og kan ikke forstå hvorfor man ikke kan være ærlig. Pt. har haft svært ved folk der taler usandt. Har været aktiv over for patienter med bækkenløsning og var således kontaktperson for V. amt.
Pt. sluttede pædagoguddannelsen februar 03. Kom herefter på heldagsskolen i K. og havde adfærdsvanskelige børn der ikke kunne rummes i folkeskolen. Blev udsat for en del episoder men klarede dem uden problemer. Følte da god støtte dels ved at der var en der kunne træde til dels ved at det blev drøftet igennem bagefter.
Pt. starter 1 juni på G. hvor der er børn inden for det autistiske spektrum. Pt. bliver kontaktperson for en som er ekstrem ændret. Er meget voldsom. Kan ikke lades alene. Smider med mad og tallerkner og kunne trække kniv og har bl.a. taget kvælertag på en medelev.
Barnet var meget truende over pt. talte om at slå hende ihjel og spurgte om hvordan hun skulle dø. I løbet af august måned begyndte pt. at få kvalme og smerter og det udviklede sig. Pt. har nu været sygemeldt siden 08.11.04.
Pt. føler at hun blev svigtet der var ikke ressourcer nok og hun havde ikke tilstrækkelig tid til at tale tingene igennem.

Pt. har tidligere gået ind i problempatienter og har set det som en udfordring og har altid nået de mål hun har sat.
Pt. er nu præget af symptomer på posttraumatisk stress disorder. Pt. har klare flash back hvor hun oplever sig i rummet sammen med drengen. Er blevet nærmest depressiv er angstpræget og tåler meget dårlig stress. Har tabt 7 kg i vægt. Har haft lette selvmordstanker. Tåler meget dårlig legemlig kontakt.
Pt. opfylder betingelserne for posttraumatisk belastningsreaktion. Har flash back og får meget ubehag ved mindet om traumet. Undgår det mest muligt. Pt. tåler dårlig legemskontakt. Har koncentrationsværd.
Pt. er påbegyndt medicinsk behandling og jeg har afventet effekten af denne inden jeg skriver erklæring. Den medicinske behandling har haft noget stabiliserende virkning men der er næppe meget mere at opnå ved medicinsk behandling."

Klageren er bevilget offentlig førtidspension fra 1/5 2007. Af førtidspensionssagens akter dateret 26/2 2007 og 16/4 2007 fra K. Kommune fremgår bl.a.:

"LVA har været i behandling hos speciallægen gennem det seneste år. Behandlingen har bestået af dels medicin dels samtaler.
De seneste måneder er tilstanden forringet. Der har været gennemført et afklaringsforløb på M. LVA var meget positiv, men trods dette forværres tilstanden.
Speciallægen vurderer, at tilstanden er stationær. Der kan ikke peges på yderligere behandlingstiltag.
Afklaringsforløbet har vist at erhvervsevnen er ubetydelig og at selv et lille pres forværrer den psykiske tilstand.

Tilstanden vurderes på det foreliggende at være velbelyst, varig og uden yderligere behandlingsmuligheder.
Det funktionsniveau, som er beskrevet på M. kan forklares udfra de psykiske helbredsproblemer.
…
Det er konkluderet i ressourceprofilen at det vurderes at pgl. som udgangspunkt havde rigtig mange gode ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet, men hendes helbredsmæssige tilstand gør desværre at hun ikke længere kan bruge sine tidligere ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet.
Det er lægeligt vurderet at den helbredsmæssige tilstand er stationær og der er ikke yderligere behandlingsmuligheder. Det konkluderes at der ikke er mulighed for at hjælpe pgl. yderligere i forhold til tilbage til arbejdsmarkedet, det vurderes at hendes arbejdsevne er varigt nedsat til en ubetydelighed.

Pgl. samt ægtefælle skimmer ressourceprofil, og de læser konklusion godt igennem. Pgl. oplyser at den eneste bemærkning hun har i forhold til profilen er at hun fortsat har problemer med sit bækken. Det var først anført i profilen af disse problemer var overstået, men pgl. oplyser at dette ikke er tilfældet."

Det fremgår af sagen, at klageren i perioden fra 27/4 2006 har været i arbejdsprøvning på institutionen M. Af kompetenceafklaring af 14/12 2006 fra M. fremgår bl.a.:

"Det vurderes ikke, at det funktionsniveau/den arbejdsevne, L. under forløbet har udvist, og for nuværende er i stand til at præstere, er foreneligt med en ansættelse under ordinære vil-

kår. Ligesom det ej heller skønnes realistisk, at L. vil være i stand til at honorere kravene, der stilles hende i en ansættelse under særlige vilkår.

Det at L. ikke har været i stand til at øge hendes fremmøde på afklaringsforløbet, til trods for at der er taget hensyn til hendes skånebehov, (L. er ikke presset til deltagelse ud over det hun selv har accepteret). Sammenholdt med, at hun udelukkende har deltaget i interessebetonede og for hende vante arbejdsopgaver i form af kreative aktiviteter, er ensbetydende med, at det er meget svært at pege på arbejdsområder, hvor hun fremtidigt vil kunne honorere kravene der stilles i en ansættelse under særlige vilkår.

Med baggrund i ovenstående har det ikke været muligt for os, at pege på arbejdsområder L. vil kunne bestride, på såvel ordinære som særlige vilkår."

I skrivelse af 4/10 2007 fra M. til selskabet hedder det bl.a.:

"Med baggrund i telefonsamtale den 1. oktober 2007 tillader jeg mig at komme med følgende kommentar til deres skrivelse af den 24. september 2007.

I skrivelsen fremgår det at afgørelsen fastholdes, bl.a. med baggrund i at der er lagt vægt på at LVA har klaret en arbejdsprøvning på 15 til 18 timer om ugen m.m.

LVA er blevet afklaret her hos os, og når vi beskriver at LVA har kunnet klare 15 til 18 timer om ugen er det med alle tænkelige skånehensyn, det vil sig at LVA's reelle arbejdsindsats er på 7 til 9 timer om ugen. Hvis LVA havde kunnet passet et arbejde på 15 til 18 timer var hun blevet visiteret til et fleksjob.

Vi har vurderet at LVA i et hvert erhverv ikke har mulighed for at honorerer kravene til arbejdsmarkedet, hverken på den ene eller anden måde. LVA havde aldrig fået tilkendt pension, hvis der fra kommunes side havde været den mindste tvivl af, om afklaringen havde været bred nok i forhold til arbejdsmarkedet."

Af statusattest af 5/12 2006 fra speciallæge i psykiatri M.F. til K. Kommune fremgår bl.a.:

"Der er anmodet om statusattest på ovennævnte.
Erklæringen bygger på adskillige samtaler i løbet af de sidste 1½ år.
…
På grund af slag, spark og mange andre ting udviklede pt. posttraumatisk stressforstyrrelse. Det er vurderet ved arbejdsskadestyrelsen og diagnosen er accepteret.
I det sidste år har pt. været i behandling hos undertegnede. Det skal nævnes at pt. får en behandling bestående af dels medicin og dels samtaler.
Pt. har samtidig været hos M. og er der blevet arbejdsprøvet.
Pt. er nu blevet klart dårligere inden for de sidste måneder. Det er meget tydeligt at når pt. udsættes for belastninger forværres hendes tilstand. Pt. har ej heller været i stand til at øge tiden hos M.
Der er ikke yderligere behandlingsmuligheder hverken medicinsk eller terapeutisk. Pt. har vist sig ikke at kunne klare et let arbejde. Der er med den nuværende viden ikke yderligere behandlingsmuligheder. Det må således konkluderes at pt. har ubetydelig erhvervsevne.

Ønskes der yderligere oplysninger skriver jeg gerne en speciallægeerklæring.
Diagnose: F 43,1 Reaktio tarda e traumate gravi (posttraumatisk belastningsreaktion)."

Af førtidspensionssagens akter dateret 11/12 2006 fremgår heroverfor:

"Der er d. 22-11 modtaget opkald fra R.M. fra M. Hun oplyser at hun ud fra sit forløb med pgl. ikke er helt enig i at pgl. slet ikke har nogen arbejdsevne. Hun oplyser at hun tænker at pgl. evt. vil kunne varetage et fleksjob. Oplyser at hun også har drøftet situationen med M.F.

Den 24-11-2006 modtaget afsluttende rapport fra M. v. S.W. Der fremgår af disse oplysninger de ting der blev drøftet ved det afsluttende møde. Det fremgår at det vurderes at pgl.s arbejdsevne er ubetydeligt i ethvert erhverv."

Selskabet har efterfølgende anmodet om en erklæring fra speciallæge i psykiatri M.F., der besvarer 3 specifikke spørgsmål. Af erklæring dateret 13/7 2007 fremgår:

"Erklæringen bygger på behandling af ovennævnte siden sommeren 2005.

Det skal kort refereres at LVA … har været udsat for en arbejdsskade under sit arbejde som pædagog. Skaden er blevet anmeldt til arbejdsskadestyrelsen der accepterer at det drejer sig om en posttraumatisk stressforstyrrelse.
LVA er fortsat i behandling med medicin og samtaleterapi.

Svar på de stillede spørgsmål

1. **Er der udsigt til fuld helbredelse**
   Nej. LVA vil i overskuelig fremtid være påvirket af sin sygdom. LVA får nu den bedst mulige behandling uden at det har bedret LVA tilstand væsentlig
   LVA har fået tilkendt helbredsbetinget førtidspension pr. 01.05.07. LVA har været i arbejdsprøvning magtede det ikke hvorefter kommunen har tilkendt LVA førtidspension.

2. **Findes der videnskabelige forløbsundersøgelser der støtter en formodning om at funktionsnedsættelsen hos mennesker med posttraumatisk stresssyndrom er varig.**
   Ikke mig bekendt.
   I det hele taget foreligger der ikke mange undersøgelser i Europa. PTSD blev oprindelig stillet som en sygdom i USA i halvfjerdserne.
   Jeg kan henvise til en leder i The British journal of Psychiatry årgang 2002 volume 181 side 366-368. Artiklen er skrevet af Jonathan R.T. Davidson og har titlen Surviving disaster: What comes after the trauma?
   En anden artikel er skrevet af L. Rosenbaum. Har titlen: Post-traumatic stress disorder: The chameleon of psychiatry. Er publiceret i Nordic journal of Psychiatry vol. 58 2004 side 343-348.
   Mig bekendt foreligger der ikke undersøgelser af forløbet efter PTSD diagnosen er stillet. Jeg kan nævne at jeg har en mundtlig oplysning fra en institution der har mennesker i erhvervspraktik inden endelig stilling til pension. Lederen der har nævnt at endnu er der ingen med diagnosen PTSD der har kunnet klare et arbejde, alle er tilkendt pension.

3. **Hvilke specifikke forhold kan forklare at den nedsatte funktionsevne ikke er forenelig med et rutinepræget ikke stressende arbejde evt. på nedsat tid.**
   Det er vanskeligt at svare på. Der sker en ændring i hjernen i forbindelse med PTSD. I hipocampus forekommer der atrofi hvilket gør at koncentrationsevnen, hukommelse forringes.
   Men stadigvæk er vores viden om tilstanden for ringe til at vi kan sige noget konklusivt."

Forsikringsbetingelserne indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

"**Definition af invaliditet**
§ 1. Ret til præmiefritagelse og/eller invalideydelse har den forsikrede, der på grund af sygdom eller ulykkestilfælde mister sin erhvervsevne uden at det skyldes forsæt, således at erhvervsevnen er nedsat til 1/3 eller derunder af den fulde erhvervsevne.

§ 2. Nedsættelse af erhvervsevnen, der berettiger til præmiefritagelse og/eller udbetaling af invalideydelse, foreligger, når den forsikrede ikke længere skønnes at være i stand til - bedømt under hensyn til hans nuværende tilstand, hans uddannelse og tidligere virksomhed - at tjene mere end 1/3 af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.
Stk. 2. Har den forsikrede ansættelse i fast stilling, kan tilkendelse af invaliderente gøres betinget af, at hans lønindtægt på grund af nedsættelsen af erhvervsevnen er blevet nedsat til 1/3 - eller derunder - af dens oprindelige størrelse."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen - herunder de lægelige og kommunale akter - finder nævnet det betænkeligt at fastslå, at klagerens generelle erhvervsevne kan anses for nedsat med mindst 2/3. Nævnet kan derfor ikke pålægge selskabet at genoptage udbetalingen og præmiefritagelsen, hvorfor

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

Marianne Højgaard Pedersen